Üst Bili?sel Fark?ndal?k Ölçe?i (ÜBFÖ-Ç) A Formu

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Üst Bili?sel Fark?ndal?k Ölçe?i (ÜBFÖ-Ç) A Formu*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32257

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Üst Bili?sel Fark?ndal?k Ölçe?i (ÜBFÖ-Ç) A Formu, çocuklar?n üst bili?sel becerilerini ölçmek amac?yla Türkçeye uyarlanm?? bir ölçektir. Bu form, özellikle 6. ve 9. s?n?flar aras?ndaki ö?rencilerin kendi ö?renme süreçleri hakk?ndaki bilgilerini ve bu süreçleri düzenleme yeteneklerini **de?erlendirmek** için geli?tirilmi?tir. Ölçek, üst bili? yap?s?n? ölçen 4 alt boyuttan ve toplam 12 maddeden olu?maktad?r. Ölçek, 3'lü Likert tipi derecelendirme kullan?r. Uyarlama çal??mas?, ölçe?in geçerlik ve güvenirlik aç?s?ndan yeterli psikometrik özelliklere sahip oldu?unu, özellikle de bu ya? grubunda üst bili?sel becerileri ölçebilen nadir araçlardan biri oldu?unu göstermi?tir.

Anahtar Kelimeler

Üst Bili?sel Fark?ndal?k, ÜBFÖ-Ç, Metabili?, Bili?in Düzenlenmesi, Bili? Bilgisi, Çocuklar, Psikometrik Özellikler, Uyarlama.

Yazarlar

Sema Karakelle, S. Saraç

Amaç

Ölçe?in temel amac?, ortaokul ve lise ba?lang?ç seviyesindeki (6. ila 9. s?n?flar) ö?rencilerin üst bili?sel becerilerini sistematik olarak de?erlendirmektir. Bu ölçek, ö?rencilerin ö?renme stratejilerini planlama, izleme ve de?erlendirme yeteneklerini kapsayan **üst bili?sel fark?ndal?k** düzeylerini belirlemeye yard?mc? olur.

Uyarlama çal??mas?n?n birincil hedefi, Türk kültürüne ve diline uygun, geçerli ve güvenilir bir ölçme arac? sa?layarak, bu ya? aral???ndaki ö?rencilerin bili?sel süreçlerini inceleyen akademik çal??malara katk?da bulunmakt?r. Ölçe?in geli?tirildi?i dönemde yap?lan kaynak ara?t?rmada, bu ya? grubundaki üst bili?sel becerileri ölçmek için kullan?labilecek ba?ka bir uygun araç bulunmad??? belirtilmi?tir.

Yap?

Üst Bili?sel Fark?ndal?k Ölçe?i (ÜBFÖ-Ç), üst bili? (metacognition) yap?s?n? ölçer. Üst bili?, bireyin kendi bili?sel süreçleri hakk?ndaki bilgisi ve bu süreçleri düzenleme yetene?i olarak tan?mlan?r. Ölçek, bu yap?y? genel olarak Bili? Bilgisi (Knowledge of Cognition) ve Bili?in Düzenlenmesi (Regulation of Cognition) olmak üzere iki ana bile?en alt?nda incelemektedir.

Bu iki ana bile?en, ölçekte dört alt boyut arac?l???yla de?erlendirilir: **Bili?in Düzenlenmesi - Denetleme**, Bili? Bilgisi - Görev, Bili?in Düzenlenmesi - ?zleme ve Bili? Bilgisi - Ki?isel

ARABPSYCHOLOGY.COM

Fark?ndal?k. Bu boyutlar, ö?rencilerin bir ö?renme görevi s?ras?nda ne bildiklerini, görev stratejilerini nas?l planlad?klar?n? ve performanslar?n? nas?l izlediklerini kapsamaktad?r.

Geçerlik

Ölçe?in geçerli?ini incelemek amac?yla, bu ya? grubunda kar??la?t?r?labilecek ba?ka bir standart ölçme arac? bulunmad???ndan, alt-üst grup yöntemi kullan?lm??t?r. Bu yöntem, ölçe?in üst bili?sel fark?ndal?k düzeyi yüksek olan bireyleri dü?ük olanlardan ay?rt etme yetene?ini test etmeye odaklanm??t?r.

Analiz sürecinde, ölçekten al?nan toplam puanlar?n alt % 27'lik diliminde yer alan kat?l?mc?lar ile üst % 27'lik diliminde yer alan kat?l?mc?lar?n toplam puanlar? aras?ndaki fark, ba??ms?z örneklemler **t test** yoluyla incelenmi?tir. Yap?lan analiz sonucunda, alt ve üst dilimler aras?nda istatistiksel olarak **anlaml? bir fark** oldu?u görülmü?tür (t393 = 46.11, p < .001). Bu bulgu, ÜBFÖ-Ç A Formu'nun ölçtü?ü yap?n?n geçerli?ine dair güçlü bir kan?t sunmaktad?r, zira ölçek, üst ve alt düzeydeki bireyleri ba?ar?l? bir ?ekilde ay?rt edebilmektedir.

Güvenirlik

ÜBFÖ-Ç'nin güvenirli?ini tespit etmek amac?yla hem zamana kar?? tutarl?l?k hem de iç tutarl?l?k analizleri gerçekle?tirilmi?tir. Zamana kar?? tutarl?l??? belirlemek için, yakla??k üç hafta arayla test-tekrar test uygulamas? yap?lm??t?r.

B formu için elde edilen test-tekrar test korelasyon de?eri 0.72 (N = 373, p < .01) olarak rapor edilmi?tir. ?ç tutarl?l?k katsay?s? olarak hesaplanan **Cronbach alpha** de?eri ise ilk test için 0.80 olarak bulunmu?tur. Bu de?erler, psikometrik standartlara göre kabul edilebilir düzeydedir ve ölçe?in zaman içinde tutarl? sonuçlar üretti?ini ve maddelerinin yap?sal olarak uyumlu oldu?unu göstermektedir.

Faktör Analizi

Uyarlanan ÜBFÖ-Ç A Formu, üst bili?sel fark?ndal??? temsil eden 4 alt boyut ve toplam 12 maddeden olu?maktad?r. Bu dört boyut, üst bili?in temel teorik bile?enlerine (Bili? Bilgisi ve Bili?in Düzenlenmesi) dayanmaktad?r.

Bili?in Düzenlenmesi - Denetleme: Ö?renme sürecinde dikkat ve kontrol mekanizmalar?n? içerir (4 madde).
Bili? Bilgisi - Görev: Görevin niteli?i ve gerektirdi?i stratejiler hakk?ndaki bilgiye odaklan?r (3 madde).
Bili?in Düzenlenmesi - ?zleme: Ö?renme sürecinin ilerleyi?ini kontrol etme ve de?erlendirme becerisini ölçer (3 madde).

ARABPSYCHOLOGY.COM

Bili? Bilgisi - Ki?isel Fark?ndal?k: Bireyin kendi anlama düzeyini ve bilgi eksikliklerini bilmesini ifade eder (2 madde).

Bu faktör yap?s?, ölçe?in üst bili?sel süreçlerin farkl? yönlerini ayr? ayr? ele alabildi?ini ve çok boyutlu bir de?erlendirme sa?lad???n? göstermektedir.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: 12 maddelik, 4 alt boyutlu öz bildirim ölçe?i.

Language Available: Türkçe

Population Group: Ö?renciler (Çocuklar)

Age Group: Ortaokul ve Lise Ba?lang?ç Düzeyi (6. s?n?ftan 9. s?n?fa kadar olan ö?renciler).

Population Details: 6. s?n?ftan 9. s?n?fa kadar olan ö?renciler.

Test Methodology: 3'lü Likert tipi derecelendirme kullan?lmaktad?r. Seçenekler ?u ?ekildedir: (1= her zaman - 3= hiçbir zaman). Ölçek maddelerinin ters kodlanma durumuna ba?l? olarak, genellikle dü?ük puan yüksek üst bili?sel fark?ndal??a i?aret eder.

Anahtar Kelimeler

Psikoloji, E?itim Psikolojisi, Öz Düzenleme, Ö?renme Becerileri, T-Testi, ?ç Tutarl?l?k, Cronbach Alfa.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut de?il.

Affiliation Email addresses: semakarakelle@gmail.com

Correspondence Address: Bilgi mevcut de?il.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2007 (Uyarlama çal??mas?n?n yay?n y?l?).

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m izinleri ve ücret bilgisi hakk?nda kaynakta detay verilmemi?tir. Kullan?m için sorumlu yazar Sema Karakelle ile ileti?ime geçilmesi önerilir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

?leti?im E-postas?: semakarakelle@gmail.com

Ölçe?in orijinal makalesine ait ba?lant?: turkpsikolojiyazilari.com

Ölçe?in orijinal PDF'i buradan indirilebilir: ust-bilissel-farkindalik-olcegi-ubfo-c-a-formu-toad.pdf

Kaynaklar

Karakelle, S. ve Saraç, S. (2007). Çocuklar ?çin Üst Bili?sel Fark?ndal?k Ölçe?i (ÜBFÖ-Ç) A ve B formlar?: Geçerlik ve Güvenirlik Çal??mas?. *Türk Psikoloji Yaz?lar?*, *10*(20), 87-103.

Üst Bili?sel Fark?ndal?k Ölçe?i (ÜBFÖ-Ç) A Formu Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmu? olup, hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemi?tir.

4 boyut ve 12 madde

Bili?in Düzenlenmesi - Denetleme (4 m): Önemli bilgileri çok dikkatli dinlerim.
Bili? Bilgisi - Görev (3 madde): ?htiyac?m oldu?unda kendi kendime ö?renebilirim.
Bili?in Düzenlenmesi - ?zleme (3 m): Çal??maya ba?lamadan önce ne ö?renmem gerekti?ini dü?ünürüm.
Bili? Bilgisi - Ki?isel Fark?ndal?k (2 m): Bir ?eyi anlay?p anlamad???m? bilirim.

ARABPSYCHOLOGY.COM